విశృంఖల వాణి

●

శకునపక్షుల కూతలు, అనుమాన పిశాచాలు, భగ్నప్రేమలు, ప్రమరణ భాగ్యానికి నోచుకోని కథలు, అంత రాత్మ మూకఘోషలు - ఇవి తండ్రి తాతల పుణ్యమా అని శాంతికరువైన 'శాంతి'కి పర్యాయపదాలు. తీరా అదృష్టం వరించింది, శాంతి చేకూర్చే దేమిటో 'శాంతి'కే తెలియదు.

అద్దెయిచ్చేవాళ్ళూ, పుచ్చుకునేవాళ్ళూ అంటారు గాబట్టి-మనస్సు ఒప్పుకోకపోయినా—మనమూ దాన్ని "ఇల్లు" అనకతప్పదు. మనం చూస్తూనేవున్నాం—పులుల్నీ, ఎలుగుబంటుల్నీ పట్టి బోనుల్లో బంధిస్తూ వుంటారు. మీరుగాని, నేనుగాని ఆ యింటిలో వున్నట్టయితే— "హా విధీ! ఆ బోనులోవున్న మృగాన్ని తెచ్చి యిక్కడ పడేసి, నన్ను ఆ బోనులో పడేయరాదా?" అని వాపోయేవాళ్ళం. కాని-శాంతిసాగర్ మనలాంటి మనిషి కాడు. కాబట్టి అతడలా అనుకోలేదు.

బోనులో గాలి, వెలుతురుకైనా ప్రవేశం వుంది. శాంతిసాగర్ అద్దెకుంటున్న గదిలో గాలికి, వెలుతురుకు ఆ అవ్రతలేదు. చీమకే గనుక మానవ భాష తెలిసివుంటే-అది ఆ గదిలో నాలుగు మూలలూ తిరిగివచ్చి, "ఓస్! దీనికన్నా మా పుట్ట ఎందులో తీసిపోయింది?" అని సగర్వంగా అనేది. ఆ "చిట్టి" గదిలో ఒకమూల పొగగొట్టమూ, మరో మూల జలదారి తూము వున్నాయి. ప్రతి సాయంకాలం - సూర్యుడు ఆకాశ రంగంలోనుండి నిష్క్రమిస్తూ ముఖం ఎర్రగా కందిపోయేటట్లు ఏడవడానికి కారణ మేమిటంటే - "శాంతి సాగర్ యింట్లో ఏముందో ఈ రోజు కూడా చూడలేకపోయానే..." అన్న చింత ఒక్కటే! ఆ యింట్లో వెలుతురు స్థానాన్ని చీకటి, గాలి స్థానాన్ని - జలదారి తూములోనుండి గుప్పున ఎగసి వచ్చే దుర్గంధమూ ఆక్రమించుకొన్నాయి. ఆ చెడువాసనకు భయపడి, గుమ్మం

దాటి బయట నిలబడడానికైనా వీలులేదు. ఆ యింటికి ఎట్ట ఎదుట వరుసగా చిన్న చిన్న పాయఖానా దొడ్లు నాలుగు న్నాయి. ఆ యింటిని చూస్తే అక్కడున్న మరి నాలుగైదు యిళ్ళను కూడా చూడవలసిన అవసరమేలేదు. ఆ యిళ్ళ నన్నిటినీ వీధితో కలుపుతూ ఒక సన్నటి సందు.

ఇక చెప్పండి!...బంధింపబడ్డ వన్య మృగం బోనులో నైనా వుండగలగడం దాని పుణ్యమా, కాదా?... శాంతి సాగర్ యిలా అని ఎప్పుడూ అనుకోలేదు. కాని - చాల కాలం తర్వాత అతడి ఓపిమి చచ్చిపోయి, "ఛీ! ఈ నరకంలో వుండటానికన్నా-ఏ అడవిలోనికో పారిపోవడం మేలు!..." అని విసుక్కున్నాడు. అందుకు ఆ యింటి యొక్క అవలక్ష ణాలు మాత్రం కారణాలు కావు.

* * *

శాంతిసాగర్ ముద్దు పేరు శాంతి. మనసులో తీయని కోరిక లూరించే ఇరవై ఏండ్ల పడుచు వయస్సు అతనిది. నీరసంగా కనిపించే బక్క పలచని శరీరం, ఉంగరాలు తిరిగిన గిరజాల జుత్తు, కొద్దిగా మాసిన చిరుగడ్డం, మెడలో వెండి తాయెత్తు, తెల్లటి పైజామా, చొక్కా - ఆ బస్తీలో అతని పరిచయమల్లా యీ రూపంతోనే. ముద్దులు మూట గట్టే అందమైన ముఖం అతనిది. అతని కన్నుల్లో ఎప్పుడూ ఏదో భయమూ, అనుమానమూ, దోబూచులాడు తుంటాయి.

శాంతి చెడిపోయాడు. మదిర, మదవతి, జూదమూ అతన్ని చెరిపాయి. వినోదమూ విలాసమూ అతడిపూర్వీకుల

సాతు. నోటికి 'అమృత పాత్ర'ను అందిస్తూవున్న 'రంభ'ను ఒకచేత్తో పొదివి పట్టుకుని, మరో చేత్తో రూపాయల బంటుల్ని కదలించి చదరంగమాడారు వాళ్ళు. కాని-వాళ్ళు చెడిపోలేదు. ఆ మూడు వ్యసనాలను హాయిగా అనుభవించింది వాళ్ళు; తత్ఫలితాలను అనుభవిస్తూన్నవాడు శాంతి.

తల్లీ, తండ్రీ, అప్పులూ-అతని కేదీ లేకుండా చేసి, తమ పాత్ర అంతే నన్నట్లు జీవిత నాటకం నుంచి నిష్క్రమించారు. ఇక అతనికి మిగిలినవి రెండే రెండు. తన పేరు, తన పెద్దల ప్రతిష్ఠ. అదృష్టంపైన భారంవేసి, ఆ రెంటినీ వెంటబెట్టుకుని స్వగ్రామం నుండి బయలుదేరాడు. బస్తీ చేరుకున్నాడు. దేవుడు చల్లగాచూస్తే తకర్లో వుద్యోగం దొరక్క పోతుందా అనుకుంటూ గృహాన్వేషణ కొనసాగించాడు. అతనికి చాలా యిళ్ళు నచ్చాయి. కాని, ఆ యిళ్ళకు శాంతి నచ్చలేదు. అతడు స్తోమతులేనివాడు. చివరికి - బోనుకన్నా హీనగా, చీకమల పుట్టకు సామ్యంగావున్న ఆ యింట్లో కాలు మోపాడు.

అతనిలో కొన్ని మూఢ నమ్మకాలు జీర్ణించుకుపోయాయి. చిన్నప్పటి నుండీ అతడు పెరిగిన పరిసరాలు అటువంటివి. అతడా యింటిలో అద్దెకు చేరి ఆరు మాసాలు కావస్తూంది. ఈ ఆరు మాసాల్లో అక్కడి పరిసరా లేవీ అతన్ని భాధించలేదు. ఇంట్లోని చీకటి, తూములోనుండి వచ్చే కంపు, నరవాసన సోకగానే చతురంగ బలాలతో చుట్టు ముట్టే నల్లుల దండు, గాలి లేనందువల్ల కలిగే వుక్క, రోత పుట్టించే పాయుఖానా దొడ్లు - వీటి నెప్పుడూ అతడు

కంటగించుకోలేదు. అక్కడి మనుషులవల్ల, ఆ వాతావరణం వల్ల అతడికి అక్కడి బ్రతుకు దుర్భర మనిపించింది.

ఊళ్లోని విధవలనంతా అక్కడ కాపురంవున్న కుటుంబాలే పంచుకున్నట్టుంది. ప్రతి యింట్లో ఒక విధవ శాంతిసాగర్‌కు కంటకప్రాయంగా జీవిస్తోంది. అక్కడ ఎలుకల బెడద ఎక్కువ. వాటి బెడద లేకపోతే పిల్లులబెడద వుండేదే కాదు. ఇక అన్నిటికన్నా దుర్భరం - ప్రక్క యింట్లో దర్జీవాడి కూతురు. ఎంత చచ్చీ చెడీ, రేయింబవళ్ళు లబలబలాడినా - దర్జీవాడి కుట్టు మిషను ఒక్క ఆదివారం పూటనైనా నిశ్శబ్దంగా వుంటుంది గానీ - దర్జీవాడి కూతురు మాత్రం ప్రతి మూడు నిమిషాలకోసారి తుమ్మకపోతే జీవించలేదేమో!

శాంతిసాగర్ నిద్ర లేవగానే - ఒక విధవ తన దివ్యదర్శనంతో అతని నయనాల్ని పావనం చేస్తుంది. అతడెక్కడికైనా పనివుండి బయలుదేరితే ఒక పిల్లి అతని కాళ్ళ సందులో దూరుతుంది. ఇంట్లో కూర్చుని హాయిగా ఏదో తీయటి కలగంటూ వుంటే దర్జీవాడి కూతురు "హాచ్!" "హాచక్!" అంటూ పరంపరగా తుమ్ముతూ వుంటుంది. అది శస్త్ర పరంపరగా అతడి చెవుల్ని తూటుచేసి అతడి గుండె మీద గాటు వేస్తుంది.

వీళ్ళవల్ల, ఈ 'శకునపక్షుల'వల్ల - తన జీవితమంతా సర్వనాశనమైపోతూ వుందని శాంతిసాగర్ ప్రగాఢవిశ్వాసం. అతను అలా అనుకోడానికి కారణాలు అనేకం వున్నాయి!... కథలు వ్రాయాలన్న అభిలాష అతనికి మెండు. ఇటీవల ఒక

తెలుగు పత్రిక కథానికల పోటీ నిర్వహిస్తూ, నూటపదార్లు బహుమానం ప్రకటించింది. శాంతిసాగర్ ఒకకథ వ్రాశాడు. వ్రాస్తూ వ్రాస్తూ - "నా కథ తప్పకుండా పోటీలో గెలుస్తుంది" అనుకున్నాడు.

"నూటపదార్లు చేతి కందగానే..." ప్రక్కింట్లో దర్జీవాడి కూతురు "హాచ్" అని తుమ్మింది. శాంతిసాగర్ కు చిర్రెత్తుకొచ్చింది. పోటీకి అతడు పంపిన కథ తిరిగి వచ్చింది.

శాంతిసాగర్ ఒక అమ్మాయిని ప్రేమించాడు. వెంటనే ఆమె దగ్గర కెళ్ళి "నువ్వుగాని ప్రేమిస్తున్నావేమిటీ?" అని అడిగాడు. ఆమె "అవు" నంది. "ఎవరిని?" అన్నాడు శాంతి సాగర్. "ఎవరినేమిటీ? డబ్బును!"... అంది ప్రేమింపబడుతూన్న అమ్మాయి. "అయితే డబ్బునుతప్ప మరెవరినీ పెళ్ళాడవా?" అన్నాడు శాంతిసాగర్ దీన వదనంతో. ఆ అమ్మాయి-"నేను డబ్బును ప్రేమిస్తున్నాను గాబట్టి డబ్బున్న మనిషైనా ఫరవాలేదు!" అని తన నిబంధనను కొంచెం సడలించింది. శాంతి వెంటనే ఒక లాటరీ ఏజంటు దగ్గరికి వెళ్ళాడు. ఒక రూపాయి యిచ్చి లాటరీ చీటీ కొన్నాడు. ఇంటికి వచ్చి కళ్ళు మూసుకుని పడుకున్నాడు. లక్ష రూపాయలూ తనకే వచ్చేస్తుందని మురిసిపోయాడు. శాంతిసాగర్ హతాశుడయ్యేలా ప్రక్కింట్లో పిల్ల గట్టిగా తుమ్మింది. "ఓసి దీని దుంపదెగ! ఇది మాయాదర్పణం పెట్టుకుని ఎప్పుడూ నా మనస్సునే చూస్తూవుందిగాబోలు! ఆ లక్ష్మణుడు మళ్ళీ జన్మయెత్తి దీని ముక్కు కూడా కాస్త కోసి పుణ్యంగట్టుకోరాదూ?... అనుకున్నాడు.

లక్ష్మికి తాను నచ్చలేదేమో - లక్ష రూపాయల్నీ లోకాని కంతా పంచిపెట్టింది. డబ్బును ప్రేమించిన అమ్మాయి డబ్బున్నవాణ్ణి పెళ్ళాడేసింది. దరిద్రవాడి కూతురు తుమ్మక పోతే తన ప్రేమ భగ్నమయ్యేదే కాదు...

తనకు ఉద్యోగం వస్తుందని రోజూ చాలాసార్లు అనుకుంటాడు. ఆ పిల్ల తుమ్ముతుంది. ఇంతవరకు ఉద్యోగం రాలేదు. ఉద్యోగాన్ని గాలించడం కోసం బయలుదేరినప్పు డంతా పిల్లులు, వితంతువులు ఎదురౌతారు. ఉద్యోగం తను చూపు దూరంలో ఎక్కడా కనిపించలేదు. ప్రతి ఉదయం- ఎదురైన పిల్లుల్నీ, విధవల్నీ, తిట్టుకుంటూ పోస్టాఫీసుకు వెళ్తాడు పంపిన కథలు తిరిగి వస్తాయి. అతని కథా వస్తువు- 'శకునాలు.' వాటిని సమర్థిస్తూ బాల సాహిత్యపు స్థాయిలో కథలు వ్రాశాడు. అవి తిరిగి రావడానికి - ఈ పిల్లులు, విధవలు, తుమ్ములు కారణాలనుకుంటాడు. నిజమైన కారణం- అతడి కథల్లోని వితంతువులు, తుమ్ములు, పిల్లలు అని అత డనుకోడు.

శాంతిసాగర్ చిన్నప్పటినుండి నిరాశలో పెరిగాడు. ఎన్నో అపజయాలకు తల ఒగ్గాడు. అతడు సంతోషించదగ్గ సంఘటన జీవితంలో యింతవర కెప్పుడూ జరుగలేదు. అందుకే అతడు అవాంతరాలన్నా, అపశకునాలన్నా అంతగా హడలిపోతాడు. ఏ పని చేయబోయినా ముందు అశుభకరమైనటువంటి, అమంగళకరమైనటువంటి ఆలోచనలే అతని మనస్సులో మెదులుతాయి. సత్ఫలితాలేవీ కానరాక

పోగా - తన ఆలోచనలను అందుకు కాకతాళీయంగా ముడి పెట్టి తన మనసులో నాటుకొన్న మూఢ విశ్వాసాలను నానాటికీ మరింత గాఢతరం చేసుకుంటాడు.

నిజానికి - ఉద్యోగం కోసం అతడుపడ్డ శ్రమ, ప్రయత్నము చాల తక్కువ. కాని, ఆనింద తనమీద వేస్తే ఒప్పుకోడు అతడు. వంశపారంపర్యమైన సోమరితనము, నిర్లక్ష్యము శాంతిసాగర్‌కు మరికొంత ఎక్కువ మోతాదులో సంక్రమించాయి. ఉద్యోగం ఏనాడో ఒకనాడు హఠాత్తుగా వూడిపడుతుందని అతని నమ్మకం. తనకు తెలిసిన మిత్రులకు, యింకా ఎవరెవరికో ఉత్తరాలు వ్రాస్తూవుంటాడు. ఏ ధర్మాత్ముడో ఒక ధర్మాత్ముడు అతడికి డబ్బు పంపుతూ వుంటాడు. ఆ స్వల్పమైన రాబడితో అతని బ్రతుకు కొన సాగడం చాల కష్టంతో కూడిన కార్యం. బట్టలు మాసి పోయినా, స్నానపానాదులు లేకపోయినా శాంతిసాగర్ రోజుల తరబడి ఆ యింట్లోనే వుండిపోగలడు. అతను కడుపు నిండా అన్నం తిన్న వేళకన్నా పస్తున్న వేళలే ఎక్కువ. అయినా అతడు ఆకలిని సైతం అవలీలగా జయించగలడు. ఆ విజయానికి సాధనాలు - అతని మధురోహాలు, తీయని పగటి కలలు. శాంతిసాగర్ పగటిపూట మత్తుగా నిద్ర పోతాడు. రాత్రులంతా మేలుకుని తీయని తలపోతలతో స్వర్గసీమలు నిర్మించుకుంటాడు. అది ఎన్నిజన్మాల పుణ్యమో గాని, ఆ సుఖం అందరికీ ఎలా దక్కుతుంది?...

అతడి తలపోతలు రకరకాలుగా వుంటాయి. అతడు ఏ చలన చిత్ర నిర్మాతగానో, దర్శకుడుగానో వున్నట్టయితే-

చిత్ర విచిత్రమైన జానపద చిత్రాలు కోకొల్లలు నిర్మించివుండే వాడు కాని, తన ఊహాలోకంలో, స్వప్నసీమలో అతడొక నాయకుడు కావడంచేత ఆంధ్ర ప్రేక్షక లోకానికి అంతటి సౌభాగ్యం కలుగలేదు.

అతని తలపోతల్లో - ఒక ఊహాసుందరి కనిపిస్తుంది. ఆమె తండ్రికి ఆమె ఒకతే కూతురు. ఆమెకు కోట్లకొలది రూపాయల ఆస్తిపాస్తులు. ఆ యింట్లో ఆమె మాటంటే వేదవాక్కు. ఆ సుందరి తనవెంట బడింది. తనను మనసారా ప్రేమించింది. అది పవిత్రమైన ప్రేమ. ప్రగాఢమైన ప్రేమ. లోకమంతా ఆశ్చర్యంతో ముక్కున వేలేసుకొని చూస్తూండగా ఆకాశమంత పందిరిక్రింద, దేవేంద్ర వైభవాలతో తమ యిద్దరి వివాహం సర్వజన రంజకంగా జరుగుతుంది. అప్పుడు-తాను, తన ప్రేయసి ఒకరినొకరు ప్రేమ వెల్లువలో ముంచి ఎత్తుతూ వుండగా - తన మామగారు హఠాత్తుగా గుండె ఆగి చనిపోతారు. తర్వాత యావదాస్తికి తానే సర్వాధికారి!... ఈ కల మచ్చుకు మాత్రమే! అతడు కల గనని నిమిషం వుండదు. దర్జీవాడి కూతురుకి తుమ్మరాని నిమిషం వుండదు. ఆసమయంలో శాంతిసాగర్ పర్వతాగ్రం నుండి అఖాతంలోకి దబాలున జారిపడి, తన స్వప్నం కాదు గదా - జీవిత స్వప్నమే కరిగిపోయినంత బాధపడతాడు. క్రమంగా అతనికి ఓపిక చచ్చిపోయింది. అందుకే విసుక్కున్నాడు—"ఛీ! ఈ నరకంలో వుండటానికన్నా ఏ అడవిలోనికో పారిపోవడం మేలు!"—అని.

ఒకరోజున అతని నవనాడుల్నీ కృంగదీసిన కల ఒకటి వచ్చింది. ఆ కలలో తనకు, ఆ గజ్జీవాడి కూతురుకి పెళ్ళయింది... శాంతిసాగర్ ఆ పెళ్ళిలోనే హడలిపోయాడు. మెలకువవచ్చినతర్వాత మరీహడలిపోయాడు. అది తెల్లవారు ఝామున వచ్చిన కల. తెల్లవారుఝామున వచ్చిన కలలు నిజమౌతాయని అంటారు. అది—వాస్తవమేనేమో!... తనకూ, ఆ పిల్లకూ కొన్నాళ్ళలో పెళ్ళి అవుతుంది. ఆ పిల్ల పెళ్ళిలోనే తుమ్ముతుంది. తరువాత—తనజీవితమంతా తుమ్ముల మయం! ఆ తుమ్ములరాణి 'అ'మ్ముల ధాటిని భరించలేక తను ఎప్పుడో ఒకప్పుడు గుండె ఆగి చచ్చిపోతాడు. కాబట్టి యిప్పుడే జాగ్రత్తపడాలి. ఇంకా యీ యింట్లోవుంటే - బలవంతంగానైనా తనకు ఆ పిల్లనిచ్చి పెళ్ళి చేస్తారు. ఈ యింట్లో మకాం ఎత్తేయాలి!

అతడి పాతచెప్పులకు ఆనాటితో ఋణం తీరిపోయింది. అద్దెకొంపకోసం అతడు బస్తీ అంతా తెగ తిరిగాడు. అతని ప్రయాస వృథాకాలేదు. బస్తీ మొత్తానికి ఒక యిల్లు కనిపించింది. ఆ యిల్లు శిథిలావస్థలో వుంది. ఇటుకరాతి మిద్దె. ఆ మిద్దెకు సమీపంలో ఎక్కడా యిళ్ళులేవు. అది శాంతిసాగర్‌కు పేదవాడి పాలిటి పెన్నిధిలా కనిపించింది.

* * *

శాంతిసాగర్ ఆత్మబలం వున్న మానవుడే అయితే— అతడు జీవిత పథంలో సుఖంగా నడిచిపోగలిగేవాడే. కాని, అతని ఆత్మకు బలం లేదు. అతని అంతరాత్మలో తిష్ఠ వేసు

కొని వున్న వికృతమైన మూగవాక్కు అతని ఆత్మను దుర్బలంగా చేసి, భయానుమానాల్ని రెచ్చగొట్టి, అతన్ని వికృతాతి వికృతంగా శాసిస్తూంది. అతడా వికృత వాణికి లొంగిపోయాడు. అది అతన్ని నేరుగా సాగనీయక-అడుగడుగునా కళ్ళెంవేసి ఆపుతూ మలుపులు త్రిప్పుతోంది. మలుపు మలుపునా—అశాంతి—కప్పకోసం దృష్టిసారించే పాము లాగా పొంచి చూస్తున్నది. శాంతిని తన పొట్టనుబెట్టుకోవడమేగా అశాంతియొక్క స్వభావం!...”

శాంతి తన ఆ సిపాస్తులనంతా ట్రంకుపెట్టెలో సర్దుకుని, సిరిచాప చేతబట్టుకొని తనపాలిటి నరకంనుంచి ఆ యిటుకరాతి బుద్దెలోకి ఆ మధ్యాహ్నమే మకాం మార్చేశాడు. నాటినుంచి తన జాతకం మారిపోతుందనుకున్నాడు. అతడు తన జీవితంలో సంతోషానికీ, సంతృప్తికీ నోచుకున్న రోజు ఆ ఒక్కరోజే!...

తన క్రొత్తబసలో శాంతి కొన్ని క్షణాలుమాత్రమే శాంతిని, ప్రశాంతను పొందగలిగాడు. అతని దృష్టి మెల్లగా ఆ యింటి స్వరూపం మీదికి, అక్కడి పరిసరాలమీదికి మరలింది. అతని గుండెలో మళ్ళీ గుబులు ప్రారంభమైంది... అది చాలా పెద్దగది. రెండు కిటికీ లున్నాయి. కిటికీలకు రెక్కలులేవు. ఇంటితలుపు సగానికిసంగం చెదపురుగులవాత బడింది. గోడల అడుగున రెండుమూడు అడుగుల ఎత్తువరకు ఇటుక రాళ్ళు చివికిపోయి ఎర్రటి యిటుకరాతిపొడి జలజలమని నేలమీద రాలుతూంది. గోడలు తాపుకు విరిగిపడేటట్లు—పెళుసుబారి పోయాయి. ఇంటి పైకప్పు అర్ధగోళా

కారంగా కృంగిపోయింది. ఇంటి మధ్యభాగాన పైకప్పుకు పూలెగా ఒక లావాటి కొయ్య స్తంభం నిలబెట్టబడి వుంది. ఆ కొయ్యపాడవు చాలనందుచేత-నేలమీద రెండు మూడు రాళ్ళు పేర్చి, దానిపైన ఆ కొయ్యను నిలబెట్టి వున్నారు. పైనుండికూడా మన్ను కొద్దికొద్దిగా రాలుతూంది. ఇల్లంతా గబ్బిలాల వాసన. ఇంటి వాసాలన్నీ బూజుపట్టి వున్నాయి. మూలల్లో సాలె పురుగులు కాపురం ఏర్పరచుకొన్నాయి. ఆ యింట్లో కూర్చుని ఏ తపస్వికూడా చిత్తాన్ని శివునిమీద నిలుపలేడు....

ఆ యింటిని పరిశీలనగా చూశాక—శాంతి శరీరం ఒక్కసారి జలదరించింది. "ఈ యింటికి కాలం దాపురించింది. దురదృష్టవశాత్తూ నేను నిద్రపోతూన్న సమయంలోనే యిదికాస్తా కూలిపోయిందంటే నాగతి ఏం కాను?" అనుకున్నాడు. గోడమీద కిచకిచమంటూ గౌళి పలికింది. దూరంగా బడిగంట గణగణమంటూ మ్రోగింది. శాంతి హడలిపోయాడు. ఒళ్ళంతా వణుకుపుట్టింది. అతనిలో అశాంతి విజృంభించింది. ఇంట్లోకి, బయటికి కాలుగాలిన పిల్లిలా తిరిగాడు... నిరపాయకరమైన యింటిని వదలిపెట్టి మృత్యు మందిరంలోనికినడిపించిన తనఅవివేకాన్ని నిందించుకొన్నాడు.

ప్రొద్దుపోయింది. శాంతి—యింటిలో దీపం వెలిగించుకున్నాడు. అతనికి మనస్థిమితం లేదు. వెలుగులు అంతరిస్తున్నాయి. సంధ్య—దిగులుగుండెతో, మూకీ భావంతో కొన్ని క్షణాలకాలం భూదేవి హృదయసీమపైన దిక్కు

తోచక నిలబడింది. వెలుగుకు అంతిమదశ, చీకటికి ప్రారంభదశ—సంధ్య అంతమైంది. చీకటితో పెనగులాడి పెనగులాడి ప్రయోజనంలేక చీకటి కాగిట్లోకి ఒదిగి పోయింది.

ఇంట్లో గ్రుడ్డిదీపం వేదాంతిలా వెలుగుతూంది. శాంతి అనుమాన పిశాచంవల్ల అల్లకల్లోలమైన హృద యంతో గుమ్మంలో నిలబడ్డాడు. ఆకాశంకేసి చూశాడు. ఆకాశంకూడ అతని మానసంలాగా మేఘాలతో, అస్పష్ట మైన ఉరుములతో నిండి అల్లకల్లోలంగా వుంది. వానగాలి రివ్వున వీస్తోంది. లోకమంతా చీకటితో నిండిపోయింది. వానగాలి ధాటి ఆగి కొంతసేపు ప్రశాంతత ఏర్పడింది. తరు వాత మెల్లగా చినుకులు రాలడం ప్రారంభమైంది. చినుకు లన్నీ జవమూ, బలమూ చేకూర్చుకొన్నాయి. హోరు మంటూ వర్షం కురుస్తూంది. శాంతి గుమ్మంలోనుంచి కదల్లేదు. గాలికి వూగిపోయే ఎండుటాకులా అల్లాడి పోతోంది–అతని హృదయం. ఇంట్లో దీపం చమురుచాలక ఆరిపోతూంది. దీపంలో కిరసనాయిలు పోయడానికైనా అతనికి ధైర్యం లేకపోయింది... దీపం ఆరిపోయింది. వాన జల్లు కిటికీగుండా లోపలికి వచ్చిపడుతూంది. గుమ్మంలో నిల బడ్డ శాంతి సగం తడిసిపోయాడు. అతని అనుమానం బల పడింది. పై కప్పులోనుండి ఏదో రాలిపడ్డట్టు చప్పుడు విని పించింది... "అది మన్నే!... సందేహం లేదు!... వానకు యిల్లుతడిసి మన్ను కరిగి రాలిపోతూంది... ఇక కొద్ది సేపట్లో క్రమంగా యిల్లే కూలిపోతుంది. లేకపోతే మధ్యా

హ్నాం గాలి ఎందుకు పలుకుతుంది?... గంట ఎందుకు మ్రోగుతుంది?... ప్రమాదం నుంచి తప్పించుకోవాలి!..." అనుకున్నాడు శాంతి. తలుపు మూసి, వానలో తడుస్తూ-యింటి ముందరున్న ఒక పెద్ద నేరేడు చెట్టు క్రిందికి పరుగెత్తాడు.

నేరేడు చెట్టు వర్షం బారినుంచి అతన్ని రక్షించలేక పోయింది. వర్షంలో తడుస్తూ శాంతి మిద్దెకేసి చూస్తున్నాడు. కాసేపటికి మిద్దె పడిపోతుంది. ఈ రాత్రికి తాను ఎక్కడ తల దాచుకోవాలి? ఆ యింటికి కూతవేటు దూరంలో పున యిళ్ళు లేవు... మెరపుల కాంతిలో దూరంగా - యింటి యజమానిగారి మేడ కనిపించింది. నేరుగా అక్కడికి పరుగెత్తు కెళ్ళితే?... తన భయాన్ని చూచి ఆయన నవ్వరూ?

ఉన్నట్టుండి - దూరాన ఎక్కడో ఫెళ ఫెళమంటూ పిడుగు పడింది... శాంతి గుండె గుభిల్లుమంది! ...కొంపదీసి తన నెత్తిన కూడా పిడుగుపడదు కదా ?...

అతని నెత్తిన పిడుగుపడలేదు కాని - వర్షధాటికి ఆగలేక నేరేడుకొమ్మ ఒకటి విరిగిపడింది. ఆ గాఢ నిశీథిలో ఉరుములు, మెరపులతో అల్లకల్లోలంగావున్న జలప్రళయంలో భయంకరంగా ఒక్క గావుకేక పెట్టి, శాంతి నేరేడు కొమ్మతోపాటు నేలమీదికి ఒరిగాడు.

* * *

వర్షం ఆగింది. శిథిలం కానున్న గృహం వర్షంతో ధైర్యంగా పోరాడి. విజయాన్ని సాధించి, తన ఆత్మాభిమానాన్ని ప్రకటించుకొంది. కాని, క్రిందికి ఒరిగిపోయిన

శాంతి మళ్ళీ పైకి లేవలేదు. అతడు స్పృహ కోల్పోయాడు. అతని తల తీవ్రమైన గాయానికి గురియై రక్త సిక్తమైంది. తెల్లవారగానే – మొట్టమొదట అతనిని చూచినవాడు ఇంటి యజమాని. అతడు వెరగుపడిపోయాడు. మనుషులచేత శాంతిని ఆ యిటుకరాతి మిద్దిలోకి చేరవేశాడు. ఇంటినుంచి నులక మంచం తెప్పించి, దానిమీద అతన్ని పరుండబెట్టాడు.

శాంతి శరీరం నిప్పులా కాలిపోతోంది. అతడు మాటిమాటికీ స్పృహ కోల్పోతున్నాడు. కన్నులు తెరచుకున్నప్పుడు కూడ అతని కేమీ తెలియడంలేదు. తానెక్కడున్నాడో అతనికి తెలియదు. తెలిస్తే – మరోసారి చావుకేక పెట్టేవాడు. కన్నులు అరమోడ్పుగా మూసుకుని ఏమేమో కలవరిస్తాడు...“ఇల్లు తప్పకుండా పడిపోతుంది... అమ్మబాబోయ్! పిడుగు! పిడుగు! ఆ తుమ్మ్మల పిల్లను చంపేయాలి. ఈ వెధవముండల్ని కాష్టంలో పెట్టి కాల్చేయాలి!... అపశకున పక్షులు! నా ఆశలంతా బూడిద జేసేశారు... లక్ష రూపాయలు పోయాయి. నా ప్రేమ ముక్కలై పోయింది. ఇల్లు కూలిపోతుంది... నా బతుకు ముక్కలై పోతుంది...”

అతని పరిస్థితి చూచి భయపడి, యింటి యజమాని డాక్టరుకోసం కబురంపారు డాక్టరు వచ్చాడు. రోగిని పరీక్షించాడు. తలకు కట్టుగట్టాడు. చాలా ప్రమాదమన్నాడు. అయినా ప్రయత్నిస్తానన్నాడు. ఎందుకయినా మంచిది – రోగి బంధువులెవరైనా వుంటే వారికి కబురంప మన్నాడు.

5)

ఇంటి యజమాని శాంతి పెట్టెలోని ఉత్తరాల కట్ట నంతా గాలించి, ఒక చిరునామాను బయటికి లాగాడు. భూపతిరావు అనే ఆయన చిరునామా అది. ఆయన శాంతికి దూరపు చుట్టం. అతడికి టెలిగ్రాం వెళ్ళింది.

భూపతిరావు వచ్చాడు. శాంతి మూడు రోజులపాటు మంచంమీదనే పడివున్నాడు. అతని జ్వరం తగ్గడానికిబదులు నానాటికి హెచ్చిపోయింది నాలుగోనాటి ఉదయం డాక్టరు అతన్ని పరీక్షించి, "నన్ను మించిన డాక్టరు యీ ప్రపంచంలో మరెవడూ లేడు. ఒక్కడున్నాడు! వాడు దేవుడు! ...ఇక వాడే దిక్కు!..." అంటూ అక్కడినుంచి నిష్క్రమించాడు.

శాంతి బ్రతుకుతాడన్న నమ్మకం అందరిలో సడలిపోయింది. అంతిమ క్షణంకోసం ఎదురుచూస్తూ-యిరుగు పొరుగు జనాలందరూ అతని మంచంచుట్టూ గుమిగూడారు. శాంతి కళ్ళప్పగించి అందరికేసీ ఒకమారు చూశాడు. భూపతిరావుకేసి చూశాడు. మళ్ళీ కళ్ళుమూసుకున్నాడు.

అతన్ని చూడడానికి ఆ దర్జీవాడి కూతురు కూడా వచ్చింది. అతని ముఖాన్ని చూస్తూ కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుంటూంది. అతడంటే ఆమెకు వల్లమాలిన అభిమానం. కారణం—అతడు చాలా మంచివాడు !...

ఇంతలో ఇంటి ముందర నిలబడ్డ పోస్టుమన్ భూపతిరావు చేతికి ఒక కవరు అందించాడు. భూపతిరావు కవరు విప్పాడు. శాంతిసాగర్‌కు ఉద్యోగం వచ్చింది. అతడు ఆ కాగితాన్ని చేత బట్టుకున్నాడు. అతని మనస్సులో మళ్లీ

ఒక ఆశారేఖ మెరిసింది. ఉద్యోగ వార్త ఆధారంగా శాంతిని మళ్ళీ బ్రతికించగల మేమోనన్న పేరాశ అది. భూపతిరావు అతనికి దగ్గరగా జరిగాడు..."ఇదిగో! నాయనా!...శాంతీ! ఇటుమాడరా! నీకు ఉద్యోగం వచ్చిందిరా!...కళ్ళు తెరవరా! ఇదిగోరా! నీకు ఉద్యోగం వచ్చిందిరా బాబూ!..."

...శాంతికి యీ మాటలు వినిపించలేదు. ఆ సమయంలో అతను ఒక విధమైన తాత్త్వికజిజ్ఞాసలోవున్నాడు. అతనికి మృత్యుదేవత స్వాగతమిస్తూ కనిపిస్తూంది...తాను యిక బ్రతుకడు. తాను బ్రతికినన్నాళ్ళు కష్టాలే అనుభవించాడు. తనకు తెలిసినంతవరకు తానే పాపమూ చేయలేదు. నరకాన్నంతా యిక్కడే అనుభవించేశాడు. ఇక మిగిలింది_స్వర్గం! తాను చచ్చింతరువాత తప్పకుండా తనకు స్వర్గం లభిసుంది_అనుకుంటున్నాడు శాంతి. అతను స్వర్గానికే పోతాడో, నరకానికే పోతాడో మనకు తెలియదుగాని - పాపం - ఆఖరి క్షణంలో కూడా అతణ్ణి అశాంతి పట్టి పీడించింది. అతనలా అనుకుంటూవున్న సమయంలోనే దర్జీవాడి కూతురు 'హాచ్' మని తుమ్మింది. ఆమె తుమ్మడం - జీవన సంధ్యలో కొట్టుమిట్టాడుతూన్న శాంతి కర్ణపుటాలకు లీలగా సోకింది. అది విని, అతను వెంటనే అశాంతి కౌగిట్లో కన్ను మూసేశాడు.